

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

21. Magis infirmatur id, quod dictum est in Superiori Resolutione; nempe
Pœnitentiarium Ecclesiæ Cathdralis non posse absoluere à casibus
Episcopo reservatis. Ex quo infertur, quod non sit credendum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

litter dederit. Ideo difficultas est in casu nostro, an Pœnitentiarius possit absoluerè à referuatis, vigore asseruatae consuetudinis: Et respondeo, quòd cum consuetudo pertineat ad factum, qui eam allegat, tenetur illam probare, vt patet ex cap. 1. de *Constit. in 6. cap. Cum in l. de offic. del. g. cap. Cum Ecclesia Surriua. de caus. posses. & propriet. & ex l. Si quis rem. ff. de custodia reor. l. Asseneratio. C. de non muner. pecun. & docent Doctores, quos plena manu adducit Ludolphus Schraderus de *feud. tom. 2. part. 1. sect. 9. n. 243.**

2. Videndum est itaque, an scriptura N. olim Archiepiscopi, præsentata à R. Pœnitentiario, probet sufficienter consuetudinem ab ipso præsentam absolueri à casibus Episcopo referuatis, independentè à licentia Illustrissimi Domini Archiepiscopi: Et negatiue respondeo: quia consuetudo legitime probanda est: sed non est legitima probatio, quæ procedit ex testimonio vnus, vt patet ex l. 9. C. de iurando: & ita consuetudinem non probari per vnicum testem; sed plene, & perfectè, atque concludenter probandam esse docet Hermannus Viticius *vol. 1. cons. 33. n. 34.* Nicolaus Raufnerus *lib. 1. cons. 12. n. 112.* Matthias Vvèbecius *lib. 1. cons. 1. n. 54.* Ludolphus Schraderus, *vbi sup. & lib. 1. cons. 6. n. 45.* Cyriacus *lib. 1. contr. 67. n. 43.* Hulticus Hunnius *in vol. 1. Trentleri super Pandictis dist. 1. Thes. 9. quæst. 6. 2.* & Ioannes Vvrumerus in *Nucleo Iuris conuolueri super Instituta. lib. 1. tit. 3. n. 11.* & alij penes ipsos. Quibus ex Theologis adde Cætrum Palaum *tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 6. n. 7.* Ergo, cum in casu nostro R. Pœnitentiarius consuetudinem in sui fauorem non probet, nisi per vnicum testem; sequitur, non esse legitime probatam, atque ideo non posse officere Illustrissimo D. Archiepiscopo, ac frustra contra illum adduci dicendum erit.

3. Nec obstat dignitas personæ testis, antiq. cum nõ solum sit Archiepiscopus, sed Archiepiscopus Prædecessor, ergo, cum de eius interitè ageretur, omnino credendus videtur. Non, inquam, hoc obstat, quia etiã Cardinali testanti de aliqua re, si vergat in præiudicium tertij, minime credendum esse alicui Doctores, quos citat, & sequitur nouissime Fragosus de *Republica Christiana. tom. 2. part. 2. lib. 5. disp. 15. num. 8.* & seq. cum limitationibus ibi adductis.

4. Ad id verb. quòd sit Archiepiscopus Prædecessor, assero, factum prædecessoris non officere successoribus, vt ex multis probat Ioannes Baptista Larrea in *allegacionibus fiscalibus. tom. 1. allegat. 16. n. 21.* Surtus *consil. 4. 19. n. 28.* Natta *consil. 437. n. 36.* Sesse *deris. 74. n. 21.* & Auendaño de *casibus. c. 68. n. 23.* & ex Theologis Suarez de *legib. lib. 3. c. 34.* cum alijs penes ipsos: ergo factum Archiepiscopi N. non potuit suis Archiepiscopis successoribus præiudicare. Vnde rectè clamant Iura, quòd nemo debet præiudicari, & onerari ex facto alieno, nec factum vnus debet alteri nocere, vt patet in *l. Si quis in suo. §. Legis. C. de inofficijs testam. l. In causa. ff. de Procuratoribus. l. Si vnus. §. Ante omnia. ff. de pactis. & consil. 346. num. 26.* Surtus *consil. 2. 2. num. 29.* & *consil. 173. num. 84.* Thomas de Thomaletis in *Floribus legum, reg. 125.* cum alijs penes ipsos. Patet igitur ex supradictis, consuetudinem asseruata à R. Pœnitentiario non esse plenè & legitime probatam, atque ideo nihil officere.

5. Sed penes me, non solum ex defectu probationis; sed etiam secundum se, & à parte rei dicta consuetudo claudicare videtur. Primò, quia, si inter alia requisita opus est, vt consuetudo sit rationabilis, ex cap. *Comm. d. lectus. cap. Ex parte. cap. fin. de consuet. leg. 2. C. quæ sit long. consil. & alijs Iuribus, quæ citat, & sequitur Gauffret in Synopsi *Decretalium, lib. 1. tit. 5.* Chalfaneus in *Paratiila ad Decretales, lib. 1. tit. 4.* Vallens etiam in *Paratiila ad Decretales, lib. 1. tit. 4. §. 2. n. 6.* Valenzuela *consil. 4. ex. n. 66.* Fontanella *tom.**

2. decis. 488. n. 8. Hunnius in *Encyclopedia Iuris, part. 1. tit. 4. c. 3. n. 30. respons. 51. n. 39.* Graueus *lib. 2. consil. 33. n. 7.* & alij communiter. Quo pacto dici potest rationabilis consuetudo, (de qua est quæstio,) cum in ordine ad absolutionem referuatorum constitueret in vna Dicecesi duos Episcopos æquales in iurisdictione, & potestate, & independentè vnus ab altero, ita vt quod vnus edificaret, alter destrueret. Et ideo ex hoc, vt reor, non obstantibus seruitis, & meritis Regularium erga Sedem Apostolicam, visum est Pontificibus nouissime, priuilegia olim Regularibus concessa absolueri à casibus Episcopo referuatis penitus abolere, & reuocare, vt patet ex Decreto Gregorij XIII. die 10. Septembris 1577. & ex alio Decreto Sacre Congregationis, annuente Urbano VIII. die 7. Nouembris, 1628.

6. Deinde, non solum consuetudo debet esse rationabilis, sed etiam legitime præscripta, ita vt per vnicum actum in contrarium interruptatur, vt docet Socinus *lib. 1. consil. 7. n. 11.* Romanus *consil. 368. n. 7.* Hippol. Riminaldus *lib. 2. consil. 72. n. 117.* Bartolus *in l. De quibus. n. 16.* & ibi Baldus *n. 29.* Iafon *n. 79. ff. de legibus Glossa in l. Nemo §. Temporalia, ff. de regul. Iur. & ex Neoteris Hunnius in Encyclopedia Iuris, part. 1. tit. 5. cap. 3. n. 29.* Schraderus de *feudis, tom. 2. part. 1. o. sect. 20. n. 157.* Myningerus *Decad. 6. resp. 56. n. 27.* Graueus *lib. 2. consil. 31. n. 16.* & alij: sed in nostro casu, non semel, sed pluries dictam consuetudinem, si forsitan extitisset, interruptam fuisse dicendum est: nam Sacri Antistites in Synodis Dicecesanis semper absolutionem à referuatis sibi competere declarant priuatiue quoad alios, vt de facto patet in Synodo Illustrissimi Archiepiscopi non viuentis, & in Synodo Archiepiscopi N. in quo tantum absolutionem à quatuor casibus referuatis supradicto Pœnitentiario concessit, ipso tunc non contradicente, nec reclamante: ergo præsentia consuetudo nunc ab ipso adducta, nunquam fuit legitime præscripta, quia sæpius interrupta. Dicendum est itaque ex omnibus *superius* adductis, asseruata consuetudinem contra Illustrissimum Archiepiscopum, vel nunquam extitisse, vel saltem à R. Pœnitentiario in Scripturis ab ipso alatis plenè, & concludenter, vt opus erat, minime probatam fuisse.

RESOL. XXI.

Magis firmatur id, quod dictum est in superiori Resolutione; nempe Pœnitentiarius Ecclesie Cathedralis non posse absoluerè à Casibus Episcopo referuatis. Ex quo sequitur, quod non sit credendum Doctoribus testantibus de consuetudine. Ex part. 9. tract. 8. & Milc. 3. Ref. 1. 2.

§. 1. **V**T magis elucescat veritas firmata in superiori Resolutione, visum est mihi inferius dicenda adnotare. Assero itaque, non deesse Doctores tenentes in individuo, Pœnitentiarium ex vi sue institutionis habere facultatem absolueri à casibus Episcopo referuatis; & ita docet Cuccus *instit. maior. lib. 5. tit. 4. num. 190.* & *cap. 4. num. 224.* Piafeciuz *in praxi Episcop. par. 2. cap. 1. art. 3. num. 15.* Salazar de Mendoza in *libello de Instit. Canon. Pœnitenti. in Ecclesia Toletana, §. 5.* Quia Concil. Tridentinum *sess. 24. c. 8.* ideo constituit, vt in omnibus Cathedralibus, vbi id fieri commode potest, Pœnitentiarius aliquis cum vnione præbendæ instituitur, (qui sit Doctor, vel Licentiatus in Theologia, vel Iure Canonico, & annorum quadraginta, seu alijs, qui aptior pro loci qualitate inueniatur, quique, dum audiet Confessiones in Ecclesia, interim præsens in Choro censetur,) ne ipsum Episcopum pro absolutione à referuatis adire semper sit necesse: ergo Tridentinum dat

A a eadem

Sup. hoc in tom. 6. tit. 2. Ref. 2. & 5.

eidem Pœnitentiario facultatem absoluendi à casibus Episcopo referuatis, licet id non expressè dicat. Ceterum, quidquid sit, an ex primaria institutione officij, & attento solum Iure Tridentini id possit; nihilominus iam passim vsu, & consuetudine receptum est, vt quasi ex munere, & officio in foro interiori, seu conscientie Pœnitentiarius, iuxta formam Concilij institutus, huiusmodi facultatem habeat, possitque pro eodem foro Pœnitentiæ absoluerè à casibus Episcopo referuatis. Et ita, stante dicta consuetudine, tenet Bossius in *disceptationib. moral. de potest. Episcopi, ascept. 1. n. 51*. Homobonus de *cas. referu. part. 1. §. Pœnitentiariorum facultas*, & Chapeauill. de *cas. referu. cap. 3. quest. 1. Diffic. 2. vbi sic ait*: [Quamuis Concilium Tridentinum expressè non det facultatem Pœnitentiario præfato absoluendi à casibus Episcopo referuatis, vt patet legenti Concilium Tridentinam tamen passim vsu receptum est, vt Pœnitentiarius in Cathedrali, quasi ex officio, ab illis absoluat in foro interiori pœnitentiæ.] Ita ille. Et hæc omnia, satis sunt fauorabilia supradicto Pœnitentiario.

2. Verùm his non obstantibus, ego non recedo à sententia, cui in superiori Resolutione adhaesi in fauorem Archiepiscopi; & contra Cuccum, & Piafeciū assero ex sua institutione, & ex vi sui officij non posse Pœnitentiarium absoluerè à referuatis Episcopo, nisi ipse ei specialiter facultatem dederit, cum in Concilio Tridentino *sess. 24. cap. 8. de casuum referuatorum absoluteione*, nouo iure nihil decretum sit. Et præter Declarationem Sacræ Congregationis à me adductam, hanc sententiam esse magis receptam testatur Machado *tom. 2. lib. 4. par. 4. tr. 5. doc. 3. n. 2.* & illam tenent Garcia de *beneficijs par. 5. c. 4. n. 115.* Gauantus in *Enchir. Episc. verb. Pœnitentiarius. n. 31.* Riccius in *Praxi part. 1. decis. mibi 492. n. 2.* Vulpe in *Praxi iudiciaria. c. 35. n. 15.* Vgolinus de *potest. Episc. part. 3. cap. 33. n. 3.* Nauarrus *conf. 20. de pœn. & remiss. in 2. edit.* Zecchius de *Repub. Eccles. cap. 24. n. 16.* Zerola in *Praxi. part. 2. verb. Dimissoria. §. 1.* Sayrus in *Floribus, de pœnit. & remiss. decis. 44.* Rodriguez in *Summa tom. 1. cap. 85. n. 2.* Quibus omnibus adde Sacram Rotam Romanam in Neopolitana Pœnitentiaria die 5. Iunij. 1637. coram heu! quondam amicissimo Merlino. Vnde piaculum existimarem, si cum Cucco, & Piafeco aliter sentirem contra Sacram Congregationem, & Rotam Romanam.

3. Nec obstat dicere, dictam sententiam veram esse, & amplectendam in rigore Iuris, secus verò dicendum erit de consuetudine, de qua, vt supra diximus, testantur Chapeauilla, Homobonus, Bossius, & alij, tribuente Pœnitentiario Ecclesiæ Cathedralis facultatem absoluendi à casibus referuatis independentè ab Episcopo; itavt possit secundum Chapeauilla, talem facultatem aliis concedere, & subdelegare. Hoc, inquam, non obstante, puto, non esse recedendum à sententia negatiua, quam tenui in fauorem Archiepiscopi: & idèò dictam consuetudinem pro Pœnitentiario adductam à Chapeauilla, & alijs, valide constatur, & refellit Alphonsus de Leone de *cenfur. recollect. 5. n. 58.* Tum, quia (ait ille) consuetudo non sic de facili præsumitur, sed ab allegantibus ipsam, debet probari, *cap. finali, extr. de consuetudine*, cum alijs allegatis per Rotam *part. 2. recent. decis. 112. n. 1.* & ad probandam ipsam non sufficit dictum Doctorum, vt eam probant dicti Authores. Et dato, quod credi debeat Doctori testanti de consuetudine; id tamen intelligi debet pro locis, in quibus Doctor, vel Doctores, qui de ea testantur, versati fuerunt, non pro omnibus locis, & sic de consuetudine vniuersali. Et ego testari possum in pluribus Ciuitatibus Italiæ non vidisse contrarium seruari, nem-

pe, non solum expressè dari dictam facultatem Pœnitentiariis; sed illam concedi ab Episcopis pro quibusdam casibus & non pro alijs: vnde, cum consuetudo vniuersalis non sit vniuersalis, sed difformis; attendendum est Ius commune. Tum etiam, quia concessio, vt supra, quòd hoc non habeat Pœnitentiarij ex d. Concil. Trident. hoc dependet à voluntate ipsorum Episcoporum, & per consequens sumus in facultatis, in quibus non inducitur consuetudo liberæ voluntatis restrictiua per actus liberæ electionis; quidquid secus dicendum esset, si ipsis relictantibus Episcopi acquiescent Hucusque Pater Leo.

4. * Et quidem, quòd Doctoribus testantibus de consuetudine non sit credendum, docet Iason in *l. de iur. quibus. ff. de legibus. Burfatius lib. 1. conf. 8. num. 37.* Hulcius Hunnius in *varijs Resolutionibus Iuris civilis. lib. 1. tract. 1. quest. 29.* & latè Ioannes Vyurmslerus in *Nucleo Iuris controversij, lib. 1. tit. 2. contr. 11. n. 27. cum seqq.* Vel saltem illis credendum esse pro locis, in quibus versati sunt, obseruat Rolandus à Valle *volum. 4. n. 18.* Cacheranus *Decis. Pedem. 141. num. 16.* Riminalus Iunior *lib. 3. conf. 245. num. 41. & seq.* Hondedeus *lib. 1. conf. 110. unum. 20. & alij.* Vnde ex his sequitur, Chapeauillam, & alios Doctores asserentes, Pœnitentiarios ex consuetudine habere facultatem absoluendi à casibus Episcopis referuatis, esse intelligendos de consuetudine, forsitan vigente in Diocesis, vbi scripserunt: nam, si de generali consuetudine in omnibus Diocesis testarentur, falsum hoc esset; cum de multis Diocesis Leone, vbi supra, testetur contrarium. Et Zecchius notat, S. Carolum Bortomæum facultatem absoluendi à casibus suo Pœnitentiario tribuisse, quòd passim videmus fieri ab Episcopis. Nec talis consuetudo vniuersalis, si adisset, Sacræ Congregationi, & Sacræ Rotæ ignota foret, & de illa si præcitatæ Doctores mentionem facerent. Dicendum est itaque, Chapeauillam, & alios, de consuetudine aliquorum locorum fuisse loquutos: vnde Pœnitentiarius in casu nostro dictam consuetudinem adesse teneatur probare: sed cum adhuc non probauerit, remanet non posse absoluerè à referuatis Archiepiscopi, absque eius licentia. Et post hæc scripta ita declaratit Sacra Congregatio Concilij, vt patet ex inserto Decreto: [Die 2. Maij, 1648. instantè Archiepiscopo Cusentino Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium S. C. T. Interpretum respondit, Decanum Ecclesiæ Cathedralis Cusentinæ præbandam Pœnitentiariæ obedientem non posse absoluerè à casibus per ipsam Archiepiscopum referuatis, nisi eidem dictis Archiepiscopus concesserit facultatem, non obitante præsentia consuetudine allegata *Aloysius Cardinalis Carafæ Præfectus, Franciscus Paulucius Secretarius.*]

RESOL. XXII.

An privilegia à Pontificibus concessa, vt absoluantur à Casibus referuatis Episcopo, intelligantur independentè ab Episcopo ipso?
Et aduertitur potestatem Episcopis referuandi peccata concessam illis esse à summo Pontifice, & non à iure Diuino.
Et docetur, quòd si Pontifex non potest penitus ab Episcopali ordine potestatem referuandi casus tollere, potest tamen illam restringere, aut limitare, tanquam Supremus iurisdictionis Collator; & idèò si Pontifex Episcoporum potestatem veller restringere; & Episcopus veller potestatem Parochorum limitare, plusquam par est, restringere, & limitata erit.
Et supponitur Pontificè posse sibi referuere aliqua peccata pro tota Ecclesia, Episcopum pro suo Episcopatus